

Índex

Editorial

Després dels trons ve la pluja
Consell de redacció 2

Especial Gloria

Algunes consideracions sobre els efectes del
temporal Gloria al curs mitjà i baix de la Tordera 5
Cèsar Gutiérrez i Perearnau
Crònica d'un desastre anunciat:
el pont de Can Tresserres 8
Epifanio Cano

Patrimoni natural

La 'Lymantria dispar', el gran engany 14
Javier Romera Cabrera

Diari naturalista

Diari naturalista del Montseny (primavera 2020) 20
Andreu Ubach

Patrimoni etnològic

Un baixmontsenyenc voltant pel massís (IV) 21
Josep Lluís Òdena Rodríguez

Mots mig perduts

Mots mig perduts (XIII) 25
Cèsar Gutiérrez i Perearnau

Plantes i remeis

Plantes que guareixen i plantes que alimenten (II) 27
Santi Jàvega Burgos

Lluïtes compartides

Ecologia, economia, pandèmia
i l'Autòdrom de Terramar 29
Andreu Bosch

Breus d'actualitat

Neix SOS Montseny.
Per una regulació de l'ús públic al massís 31
Joan Baixas

EcoConsells

Idees per suportar l'aïllament durant la
crisi del coronavirus 32
Cristóbal Alcalá

Editorial

Després dels trons ve la pluja

Ens ha tocat viure uns moments veritablement convulsos, en què la mera lluita per la supervivència ens pot fer oblidar moltes coses que passen al voltant nostre. D'altra banda, no resulta gaire agosarat afirmar que aquesta situació resultava favorable per a tots aquells (governos, persones, institucions, empreses) que volen aprofitar els moments d'angoixa, por i desconcert per engegar uns plans que potser en altres moments no s'atrevirien a plantejar per les reaccions que generarien en la ciutadania.

D'alguna manera és el que està passant amb la pandèmia de la COVID-19. Perquè mentre estem confinats i limitats de moviments van succeint coses, i podem assegurar que la majoria d'aquests esdeveniments, al marge dels efectes immediats de la malaltia sobre la població o de les possibles conseqüències econòmiques i socials que ens pugui ocasionar a la majoria, s'estan evidenciant com a accions planificades que, probablement, no haurien estat possibles sense l'estat d'alarma i les altres mesures constrictives que s'han instaurat. D'aquesta manera, mentre perdíem vides també se'ns retallaven drets i llibertats bàsiques impedit-nos, entre altres limitacions, promoure la protesta davant d'actuacions injustes de l'Administració.

És el cas de les actuacions de l'ACA sobre els rius de Catalunya i, pel que fa al nostre territori, els disbarats ambientals que aquesta agència ha practicat sobre la Tordera i els seus afluents més importants. Així, en la fase més dura del confinament, adduint com a argument els efectes del temporal Gloria, l'ACA l'ha pres amb els nostres rius amb el pretext d'una «emergència» que ja no existia enlloc. Un cop subsanats els efectes més destructius del temporal sobre determinades infraestructures, ha procedit, en plena temporada de reproducció de les espècies que viuen a les ribes de la Tordera, a arrasar les ribes del riu en diferents trams, com es pot constatar a la denúncia que han presentat la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny (CSM), DEPANA, Ecologistes en Acció i SEO/BirdLife a la Fiscalia de Barcelona.¹

Cedint probablement a les pressions de determinats sectors econòmics, que han convertit les planes d'inundació natural (i, per tant, no urbanitzables) en espais per expandir els seus negocis, l'ACA ha penetrat les lleres dels cursos fluvials principals amb maquinària pesant i ha arranat la vegetació de ribera existent, inclosos arbres vius quan li ha convingut, i convertit molts trams del riu en una mena de claveguera desertitzada on ha desaparegut qualsevol mena de complexitat. Això ha significat la desaparició dels microambients que permeten la vida d'invertebrats, peixos,

¹ Vegeu el contingut de la denúncia a www.salvaguardamontseny.cat.

Portada: Geneta o gat mesquer als boscos del Montnegre (*Genetta genetta*)

Fotografia: Jordi Novell

Treballs amb maquinària pesant a la llera del curs mitjà de la Tordera. Maig 2020.
Fotografia: CSM

amfibis, rèptils, ocells i fins i tot mamífers com la llúdriga (*Lutra lutra*), quan aquest mustèlid, que figura com a espècie amenaçada a Catalunya, començava a colonitzar, després de molts anys, aquests hàbitats que li són imprescindibles per viure.

Alguns diran que davant dels problemes que estem patint, relacionats amb la salut humana, la supervivència d'aquestes espècies pot ben ser una qüestió secundària, però els que opinen això, tret que estiguin defensant directament interessos particulars espuris, s'equivoquen del tot. Dissortadament, és prou comú que la nostra visió, radicalment antropocèntrica, ens impedeixi veure la relació que hi ha entre el que passa a la natura i el que ens passa als humans, però resulta evident que els senyals d'alerta ja fa molts anys que ens haurien d'haver ensordit. Científics de totes les disciplines adverteixen els governs

Riera d'Arbúcies després de les actuacions de l'ACA. Març 2020.
Fotografia: Arnau Tolrà

d'arreu del món de la greu crisi ecològica que pateix el planeta i de l'emergència climàtica que ens amenaça, evidenciada pels fenòmens atmosfèrics extrems que patim amb una freqüència desfermada. Cap d'aquests avisos no ha fet reaccionar encara la majoria dels nostres governants.

És aquesta actitud la que no permet comprendre que la salut de la biosfera està indissolublement lligada a la nostra. La qualitat de l'aire que respirem, l'estat dels boscos, la qualitat dels conreus, la contaminació de les masses d'aigua, la vida existent als rius i l'estat en què es troba..., tots aquests elements tenen una influència directa sobre la nostra salut, perquè la tenen sobre el conjunt de la vida al planeta Terra. Si la natura emmalalteix, la humanitat no pot romandre sana. Però, per alguns, tot plegat solament és una qüestió d'empreses que guanyen diners: *business as usual*.

Tant o més greu que això és que una part de la ciutadania interpreti que aquesta «nova normalitat» de la qual parlen polítics, periodistes i empresaris consisteix a fer tot el que feia abans de l'aparició de la pandèmia, però, a més, de manera corregida i augmentada.

La prova del que diem l'hem tingut el darrer cap de setmana de maig i el primer de juny al massís del Montseny. Com sortint d'una *road movie* dolenta, centenars de *motards* i estols d'automòbils esportius d'alta gamma han aparegut a altes hores de la nit o a trenc d'alba a les dues carreteres que creuen el massís fent competicions per veure qui corre més. L'estrèpit d'aquesta munió de motors d'explosió ha despertat veïnes i veïns, nens i grans, i, per descomptat, ha posat fi a la tranquil·litat de multitud d'espècies que viuen i crien en els punts centrals de la Reserva de la Biosfera del Montseny.

En què pensaven els conductors d'aquests bòlids quan s'han llançat a la carrera? De ben segur que no valoraven la seva contribució al canvi climàtic ni tampoc els efectes perversos que causen sobre la biodiversitat. En qualsevol cas, està clar que en el darrer que han pensat és en les molèsties que podien causar a la població humana del massís.

Aquesta actitud agressiva, prepotent i absolutament egocentrista és la que ens indica, dissortadament, que ni la suma de totes les crisis que estem suportant ens ha fet replantejar la nostra activitat ni les nostres formes de vida. Ben al contrari, alguns en demanen més, encara.

Val a dir que bona part de la responsabilitat del que està passant al Montseny recau sobre alguns ajuntaments i, en particular, sobre les autoritats del parc natural, que, durant dècades, han adreçat al públic la consigna de «com més millor». Aquesta actitud irresponsable ha comportat, històricament, la massificació dels punts més crítics pel que fa a la biodiversitat a l'interior del massís. Des de l'Oficina Tècnica de Parcs Naturals no s'ha avaluat mai la capacitat de càrrega de les zones més delicades ni s'ha posat fre a les activitats més contaminants i més perjudicials des del punt de vista ambiental, perquè calia afavorir algunes economies locals basades exclusivament en el sector terciari.

Entre altres efectes clarament negatius per a les persones i la biodiversitat, aquesta política ha significat el fracàs de l'intent d'engegar un sistema de transport públic al si del parc, que hauria alleugerit enormement el pes de la freqüentació en reduir el nombre de vehicles privats que hi fan cap. És clar que calia una política valenta, basada

en dades objectives, que proposés un límit a la càrrega de vehicles en els punts crítics, que en restringís el nombre i que instaurés un *numerus clausus* en moments puntuals, prioritzant el transport públic, que ajuda a pacificar l'accés al medi sense perjudicar les activitats econòmiques del sector terciari. La negativa a establir mesures en aquest sentit, sumada a una actitud tremendament poruga i submissa als interessos dels grups de pressió, ens ha dut allà on som.

Ara, doncs, a més de la natura, en surten perjudicats els veïnats d'uns quants pobles d'aquesta muntanya. I quan hem arribat a aquest punt, la indignació s'ha desbordat al carrer davant la passivitat d'aquells que haurien d'haver pres mesures ja fa anys. Ara no s'hi val a fer-se el sorprès.

Aquí no podem admetre els arguments retorçats i, en fons, profundament reaccionaris d'aquells que reclamen el seu dret a «anar a la muntanya», perquè el problema no és si s'hi ha d'anar, sinó com cal anar-hi. La gent que viu al Montseny, com la que viu a Barcelona o Girona, no té problemes amb els visitants, sinó, en tot cas, amb el seu capteniment.

Per això reclamen a les autoritats del parc, a totes, que en pacifiquin l'ús públic, que facin una tasca pedagògica sobre allò que signifiquen els seus valors ambientals i culturals, per damunt de qualsevol consideració lúdica, i, si cal, que en regulin d'una forma clara l'ús, com ha reclamat la CSM des del 1998, per no perjudicar el veïnat ni la natura.

Durant els darrers quatre anys, aquestes autoritats han declinat totalment les seves responsabilitats acceptant que la inexistència del Pla especial de protecció

permetés la proliferació d'actituds especulatives sobre aquest territori. L'única iniciativa per mantenir a recer la vàlua d'aquest espai natural ha estat la proposició de llei presentada per la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny (CSM), DEPANA, Ecologistes en Acció i SEO/BirdLife (ILP-Montseny) perquè sigui aprovada al Parlament.

Esperem i desitgem que aquesta tardor se'n senti a parlar.

Consell de redacció

Juny de 2020

Protesta del veïnat a Sant Esteve de Palautordera. Juny 2020.
Fotografia: Núria Espina